

*Edina Kečo**

(Univerzitet u Sarajevu, Institut za jezik)

RAZGOVORNE FRAZEME MLADIH

Новоречје, 2024, бр. 11

Predmet rada je analiza razgovornih frazema mladih koje nisu zabilježene u normativnim priručnicima, kako bosanskog, tako i hrvatskog i srpskog jezika, a koje su frekventne u govoru ove populacije. Cilj ovog rada je prikazati nove frazeme koje upotrebljavaju mlade generacije, a koje u sebi sadrže lekseme vezane za pranje i peglanje veša / odjeće. U radu su razvrstane razgovorne frazeme u četiri grupe. Rezultati analize prikupljenih primjera pokazuju da su neke od njih nastale na osnovu žargonskih leksema, ali da je većina njih nastala na osnovu određenog čovjekovog iskustva. Neka značenja navedenih frazema su u potpunosti drugačija od onih denotativnih, ali i konotativnih značenja pojedinačnih leksema.

Ključne riječi: razgovorne frazeme, govor mladih, razgovorni jezik, razgovorni stil, žargon.

Uvod

Utjecajem različitih društvenih mreža, medijskih sadržaja i mogućnosti javnog komentiranja tih sadržaja, foruma te mnogobrojnih blogova prisutni su i drugačiji načini ljudskog saopćavanja, ali i komuniciranja. Pod različitim utjecajima nastaju nove konstrukcije u razgovornom jeziku. Iz tog razloga posebnu pažnju su nam privukle određene razgovorne frazeme koje upotrebljavaju mladi u svojoj komunikaciji.

Razgovorne frazeme se najčešće upotrebljavaju u neformalnom razgovoru. Kada su u pitanju razgovorne frazeme, u njima se mogu primijetiti određene razlike, od toga kojoj društvenoj grupi neka osoba pripada, da li govornik određenog jezika pripada starijoj ili mlađoj dobi, koji je nivo njegove obrazovanosti pa sve do toga na kojem je mjestu određena frazema nastala i da li je zaživjela,

* edina.vrazalica@izj.unsa.ba, vrazalica.edina@gmail.com, OCRID 0000-0001-7374-544X.

odnosno da li je ostala u upotrebi među govornicima. Prirodna je pojava da čovjek prilagođava način komuniciranja u nekim situacijama i s nekim govornicima. Jepsen (1970: 124) konstatira da raslojavanje ne ovisi samo od govornika, veći i od onoga kome se on obraća.

Razgovorni (govorni, kolokvijalni) jezik je jezik koji se upotrebljava neformalno, kako navodi Bugarski (1989: 112) on je jezik „svakodnevne komunikacije”. Taj jezik je nepripremljen, spontan, a teme koje se vode na razgovornom jeziku su iz svakodnevnog života (Klikovac 2008: 159). Koščak (2018) izdvaja nekoliko osobina razgovornog jezika: specifična morfologija, leksika i frazeologija, specifični obrasci tvorbe i nastanka riječi te fonetsko-fonološke specifičnosti. Kada je u pitanju govor mladih, Stolac (2003: 199) ga smatra podstilom razgovornog stila te je on kao takav uključen u standardni jezik, ali zadržava svoje posebnosti.¹ Kao i svaki drugi govor i on se od ostalih govora razlikuje po određenim specifičnostima. Govor mladih se razlikuje od govora drugih generacija prvenstveno po svojoj kretajnosti.

Razgovorni stil se mnogo manje proučava od ostalih funkcionalnih stilova, ali autorica Katnić-Bakaršić (1999: 34) navodi njegove određene osobine po kojima bi bio zanimljiv za proučavanje, a to su: antropocentrizam, kolektivnost, konkretnost, metaforičnost, slikovitost te tipizacija. Također, Bijelić (2009: 57–58) ističe nekoliko osobina razgovornog stila, ali kao svakodnevne komunikacije: jednostavnost, nepripremljenost, neslužbenost, spontanost i opuštenost. Autori Halonja i Mihaljević (2012: 17) za razgovorni stil standardnog jezika navode da „... služi za svakodnevno sporazumijevanje, a odlikuje se komunikacijskom spontanosti i nepripremljenošću, neusiljenošću, prirodnošću i familijarnošću.” Tončić (2015: 15–16) izdvaja sljedeće osobine: jednostavnost, neposrednost u komunikaciji, nepripremljenost i neslužbenost te naglašava da je ovaj stil prirodan, da se u njemu nalazi mnogo ekspresivnih i emocionalnih izraza, gesta, mimike, odnosno da je on stil svakodnevnice te da se od drugih stilova najviše razlikuje na leksičkom nivou.

Jedna od specifičnosti razgovornog jezika je i žargon. Pavlovski (2000: 75) konstatira da je on vezan za određeni kontekst, prvenstveno za gradski jezik koji u sebi sadrži elemente standardnog jezika, različitih žargona te lokalnih govora i narječja. Frančić i dr. (2005: 16) napominju da su gradski govori vezani za urbanu sredinu i smatraju se substandardnim idiomima te objedinjuju dobne i stručne žargone. Koščak (2018) navodi da su žargoni socijalna varijanta razgovornog jezika. Bugarski (2006: 12) žargon definira kao „neformalni i pretežno govorni varijetet nekog jezika koji služi za identifikaciju i komunikaciju unutar neke društveno određene grupe – po profesiji, socijalnom statusu, uzrastu i slič-

¹ Autor Stolac kada upotrebljava termine *razgovorni stil* i *standardni jezik* njima upućuje na hrvatski jezik, ali se navedeno može odnositi i na bosanski jezik.

no – čije članove povezuje zajednički interes ili način života, a koja uz to može biti i teritorijalno omeđena”. Skelin Horvat i Muhvić-Dimanovski (2010) ističu sljedeće: „On se naslanja na razgovorni stil, ali prelazi granice standardnog jezika i ostvaruje se unutar razgovornoga jezičnog stila koji jednim svojim dijelom jest dio standardnoga jezika, ali je jednim dijelom izvan”. Autori Halonja i Mihaljević (2012: 15) konstatiraju da se žargon upotrebljava za identificiranje i komuniciranje u nekoj društvenoj grupi kojima su zajednički određeni interesi ili načini života te da on može biti određen nekim prostorom. Govor ljudi koji upotrebljavaju žargon može biti ciljano različit kako bi se na taj način diferencirali od ostalih govornika određene društvene zajednice, ali on može biti i nenamjeran. Mnogo je elemenata koji utječu na stvaranje žargona, a neki od njih su: prostor, spol, dob, obrazovanje itd.

Žargoni ne predstavljaju samo govore određenih zatvorenih društvenih grupa poput lopova, zatvorenika i sl., već i otvorenih društvenih grupa poput profesionalnih ili učeničkih (Halonja –Mihaljević 2012: 49). Bugarski (2003: 10) žargon dijeli na: stručni (osobine ovog žargona su pretjerana, šablonska upotreba stručnih naziva), supkulturni i žargon mladih (osobine ovog žargona su maštoviti, živopisni i kreativni jezički obrasci). Radovanović (1986: 175, prema Šehović 2009: 142) žargon, odnosno ukupnost žargonizama smatra sociolektom, odnosno on je izraziti pokazatelj jezičkog raslojavanja koje je motivirano. Žargonizmi „odlikavaju razlike između pojedinih društvenih celina u okvirima govorne zajednice, među društvenim grupama, strukturama, slojevima” (Isto). U nastavku Radovanović nabraja i osobine žargona: „Žargoni... redovno zadržavaju gramatički sistem jezika kojem pripadaju, ... ali svoju funkcionalnu jezičku distinktivnost grade na specifičnoj leksici, menjajući značenje postojećim rečima, najčešće uz pomoć postupaka metaforizacije (ali i na druge načine)” (Radovanović 1986: 176, prema Šehović 2009: 142), navodeći da se u nekim elementima mogu „narušiti neke važne pravilnosti funkcionisanja gramatičkog sistema” (Isto). Autorica Šehović (2009: 146–148) izdvaja sljedeće osobine žargona: asocijativnost, tajnovitost, dvostruka igra sadržine i forme, pejorativnost, ironija i sarkazam, nadrealistički spojevi, nonsens, zvučnost, slikovitost, kontrast i hiperboličnost. Nabrojanim osobinama Šehović (2009: 148) dodaje i sljedeće: inovativnost, anonimnost svaralaca, promjenjivost, semantička polivalentnost žargonskih leksema te nadleksikalizacija. Koščak (2018) za žargon ističe i sljedeće:

„Iako na pojedinim jezičnim razinama posjeduju mnoga obilježja lokalnoga govora, standardnoga i općekolokvijalnoga jezika, žargone čine osobitim prvenstveno prepoznatljiv leksik, uz mnogo leksikaliziranih metafora i često temeljen na osobitim derivacijskim postupcima, a potom i frazeologija, nadleksikalizacija u pojedinim semantičkim poljima, razne fonetske osobitosti poput glasovnih redukcija (npr. *kuiš*) ili produljena izgovora vokala i dr.”.

Ekspresivnost i jezička kreativnost su odlike razgovornog jezika, ali i mnogih frazema koje se upotrebljavaju i stvaraju u razgovornom jeziku. Fraze-me pripadaju inherentnoekspresivnoj leksici (Rosandić – Silić 1979: 134–139, prema Šehović 2009: 180–181). Pošto se razgovorni jezik konstantno mijenja i u razgovornim frazemama dolazi do promjena, do novih ili izmijenjenih struk-tura, ali i do sinonimnih, modificiranih ili potpuno novih značenja. Zbog stalnih promjena u jeziku nije moguće uvijek popisati sve aktuelne frazeme pa ne izne-nađuje činjenica da sve nisu sakupljene i popisane u frazeološkim i općim rječ-nicima.

Cilj ovog rada je popisati i opisati one razgovorne frazeme koje su zaži-vjele u razgovornom savremenom jezičkom stanju, a koje u sebi sadrže lekseme koje u denotativnom značenju obilježavaju pranje, cijedenje te peglanje veša, odnosno odjeće. Pažnja će se posvetiti onim frazemama koje nisu zabilježene u frazeološkim rječnicima bosanskog, hrvatskog ili srpskog jezika, ali ni općim rječnicima navedenih jezika.

Iako se frazeologija smatra jednom od najmlađih lingvističkih nauka, u posljednjim desetljećima joj se posvećuje posebna pažnja. U ovom radu ćemo pod terminom frazema smatrati spoj dvije punoznačene riječi od koji makar jed-na ima preneseno značenje (Ćoralić 2009; Šehović 2009), ali i kao spoj najma-nje dvije lekseme od kojih jedna leksema može biti nepunoznačna, ali u cjelini mora imati preneseno značenje (Mahmutović 2012; Šehović 2012).

Kada su u pitanju osobine razgovornih frazema, kao najtipičnija se izdva-ja stilaska sniženost koja se odnosi na njihovu semantičku vrijednost. Autor Fe-dosov (prema Fink 1986: 98–102) konstatira da su osobine razgovornih frazema naravnost, prisnost, svakodnevnost, uobičajenost te stilaska sniženost. Fink (1986: 98) nabraja sljedeće osobine razgovornih frazema: na stilsku sniženost utječe deminutiv ako je u sastavu frazema; imaju intezivnije značenje u odnosu na neutralne riječi; neusiljeno im je i prirodno izražavanje; imaju ocjenska zna-čenja, slikovite su, imaju stilski sniženu komponentu u sastavu koja doprinosi sniženosti cjelokupnog frazema te imaju ironičan, podcjenjivački, šaljiv ton.

U nastavku rada posvetit ćemo pažnju pojedinačnim primjerima frazema za koje se smatra da oslikavaju razgovorni jezik mladih, a da još uvijek nisu zabilježene.

Razgovorne frazeme sa leksemama koje u denotativnom značenju označavaju procese pranja i peglanja odjeće / veša

Frazeme kao što su *oprati (koga) na ruke, cijediti / iscijediti (koga) na ru-ke, isprati (koga) na ruke, staviti (koga) u mašinu, staviti (koga) u centrifugu, izgaziti (izgazati) (koga) nogama te biti prava pegla i postati prava pegla* nisu potvrđene u konsultiranim frazeološkim niti općim rječnicima, što nam je dovo-

ljan razlog da im posvetimo posebnu pažnju i protumačimo njihova značenja te otkrijemo motiviranost za njihovo nastajanje.

Kao što možemo primijetiti riječ je o frazemama koje u svom sastavu imaju lekseme koje se u denotativnom značenju odnose na procese pranja veša, kao što su: *oprati, isprati, cijediti / iscijediti, izgaziti (izgazati), centrifuga* i sl. te lekseme *mašina* i *pegla* koje u denotativnom značenju predstavljaju predmete / uređaje kojima se pere (*mašina*) i pegla (*pegla*) odjeća / veš. Također, u određenim primjerima se uočava i upotreba somatizama *ruka / ruke* i *noga / noge* koje su inače česta pojava u mnogobrojnim frazemama.

Većina navedenih razgovornih frazema, posmatrajući sa formalnog nivoa, nastale su ekspanzijom žargonskih konstrukcija, dok se značenje pojedinih frazema u potpunosti mijenja u odnosu na značenja žargonizama, a ako ta promjena značenja nije potpuna, onda su značenja sinonimna ili ekspresivnija.

Navedene primjere podijelili smo u četiri grupe: prvu grupu čine one frazeme koje u svom sastavu imaju somatizam *ruka* te lekseme *prati / oprati, isprati, cijediti / iscijediti*; drugu čine frazeme sa somatizmom *noga* i leksemom *izgaziti (izgazati)*; treću čine frazeme sa leksemama *mašina* i *centrifuga* i leksemom *staviti*; dok četvrtu čine frazeme sa leksemom *pegla* te leksemama *biti i postati*.

Prva grupa

Kao što smo već naveli, u prvu grupu svrstali smo one frazeme koje u svom sastavu sadrže somatizam *ruka* te lekseme *prati / oprati, isprati, cijediti / iscijediti* te u ovoj grupi bilježimo tri primjera:

- a) *prati / oprati (koga) na ruke* („Opra on mene na ruke.”; „Pere li, pere ona njega na ruke.” razg.). Kada posmatramo sa formalnog nivoa moglo bi se pretpostaviti da je navedena frazema proširenje žargonizma *oprati (koga)*, a jedno od značenja navedenog žargonizma je ‘ukoriti koga’ (HJP). Idemo li dublje u analizu, pozadinska slika koja je mogla motivirati navedenu frazemu je proces pranja veša na ruke. Takav način pranja veša / odjeće je bio u velikom procentu prisutan čak i u bliskoj prošlosti, ali ga ljudi koji sebi ne mogu priuštiti uređaj za pranje veša primjenjuju i danas. Taj posao je fizički vrlo težak, zahtijevan i iscpljujući, prvenstveno za žensku osobu jer su ga većinom obavljale žene. Iz svega navedenog moglo bi se pretpostaviti da je značenje navedene frazeme ‘mnogo kome pričati, pametovati, držati pridike, lekcije’.
- b) *isprati (koga) na ruke* (“Ispra me lik² na ruke.”, razg.). Navedena frazema predstavlja varijantni oblik prethodno analizirane frazeme *prati / oprati (koga) na ruke* i mnogo je rjeđa u govoru. Kao i prethodno analizirana frazema i ova

² Leksema *lik* ima žargonsko značenje ‘muška osoba’ ili općenito predstavlja žargonizam za osobu i ženskog i muškog spola, dok se za žensku osobu može čuti i žargonizam *likuša*. Također sa navedenom leksemom zabilježena je i frazema (*biti*) (*kakav / koji*) *lik*.

razgovorna žargonska frazema je nastala na osnovu već poznate slike ručnog ispiranja veša, odnosno ispiranja dok voda ne postane čista i bistra, što predstavlja ponavljanje radnje nekoliko puta, a to je, također, vrlo težak i iscrpljujući način pranja. Frazema *isprati (koga) na ruke* bi mogla imati značenje 'mnogo kome pričati, pametovati, držati pridike, lekcije da ne može doći do riječi'.

- c) *cijediti / iscijediti (koga) na ruke* ("Iscijedio me toliko na ruke, ne znam gdje gonim.", razg.). Pozadinska slika frazeme na kojoj je nastala označava završni postupak u procesu ručnog pranja veša / odjeće koji je, pošto je na kraju, vjerovatno i najiscrpljujući jer je osoba izmorena i iscrpljena. Značenje navedene razgovorne žargonske frazeme bi moglo biti 'iscrpiti koga pričom, pametovanjem, držanjem pridika, lekcija'.³

Iz svega navedenog možemo zaključiti da zabilježene razgovorne žargonske frazeme imaju sinonimna značenja, ali da su njihova značenja stupnjevita, kao što su i predstavljene radnje u denotativnom značenju stupnjevite, odnosno postupne i slijede jedna drugu – predstavljaju logičan slijed. Frazeme *oprati (koga) na ruke* i *iscijediti (koga) na ruke* su mnogo frekventnije u govoru mladih od frazeme *isprati (koga) na ruke*. Nije rijetkost da osobe dok izgovaraju ove frazeme pokazuju i rukama te na taj način još više pojačavaju značenje i ekspresivnost navedenih frazema te kompletan doživljaj ima jači efekat. Sve navedene frazeme nastale su na osnovu ljudskog iskustva te na već poznatoj slici pranja / cijedenja veša.

Druga grupa

Drugu grupu čini frazema koja u svom sastavu sadrži somatizam *noga* i leksemu *izgaziti (izgazati)*:

- a) *izgaziti (izgazati) (koga) nogama* ("Izgazio me nogama, nisam znala šta ću više reći.", razg.).⁴ Leksema *izgaziti (koga)* žargonski znači 'istući, izudarati' (Halilović, Palić, Šehović 2010: 431), ali u nastavku analize uočiti ćemo da nije riječ o ovom značenju kada je u pitanju navedena frazema. Pretpostavlja se da bi ova frazema mogla biti motivirana pozadinskom slikom, odnosno već usvojenim znanjem kako su žene u prošlosti postupkom gazanja odjeće pored vode (rijeka, jezera i sl.) ili u svojim avlijama prale veš jer nisu imale boljih uslova za život pa tako ni za pranje odjeće. Upravo taj proces je mogao motivirati navedeno značenje frazeme. Transponirano, metaforično značenje frazeme bi moglo biti 'iscrpiti, smoriti koga pričom do te mjere da više nije sposoban ni za

³ Autorice Fink Arsovski, Kovačević i Hrnjak (2017: 452) navode frazemu *iscijediti (koga) kao limun*. Za navedenu frazemu ne navode značenje, ali bi se moglo pretpostaviti da može imati sinonimno značenje kao i analizirana frazema *cijediti / iscijediti (koga) na ruke*.

⁴ Normirani oblik navedene lekseme koja se može čuti u govoru *izgazati* je *izgaziti* (Halilović, Palić, Šehović 2010: 431). Možemo primijetiti da je riječ o fonološkoj varijantnosti, s tim da je u prvom slučaju riječ o nenormiranom obliku, a u drugom slučaju o normiranom / standardiziranom obliku lekseme.

što drugo'. U razgovornom jeziku se može čuti i varijantni oblik frazeme *zgaziti (koga) nogama* ("Zgazit ću te nogama, čim stignem tamo!", razg.), ali u drugom značenju, odnosno njihova varijantnost se zasniva samo na formalnom nivou. Pretpostavlja se da je frazema *zgaziti (koga) nogama* mogla nastati strukturnim širenjem žargonizma *zgaziti (koga)*, koji ima značenje 'izudarati koga, jako istući' (Halilović, Palić, Šehović 2010: 1521). Ova frazema se najčešće izgovara u ljutnji, bijesu, a može imati značenje 'istući, isprebijati, izubijati koga' kao i navedeni žargonizam.

Iz svega prethodno navedenog možemo zaključiti da analizirana frazema *izgaziti (izgazati) (koga) nogama* nije motivirana žargonskim značenjem leksema *izgaziti (koga)*, već je ona motivirana pozadinskom slikom, odnosno usvojenim znanjem o tome kako se u prošlosti najčešće prala odjeća pa bi ona mogla imati značenje 'iscrpiti koga pričom'.

Treća grupa

U treću grupu smo svrstali one frazeme koje u svom sastavu sadrže lekseme *mašina* i *centrifuga* te leksemu *staviti*:

- a) *staviti (koga) u mašinu* ("Stavio ga je u mašinu, ne zna se je li doš'o ili poš'o⁵.", razg.). Pretpostavlja se da bi navedena frazema mogla biti motivirana pozadinskom slikom i prethodno usvojenim znanjem kakav je proces rada primarno uređaja / mašine kojom se pere odjeća / veš, a koja olakšava rad, odnosno zamjenjuje ručno pranje veša te kružnim pokretima pomoću vode, deterdženta i određenih programa otklanja nečistoće. Kružni režim rada mašine i neprestani zvukovi koji se čuju dok traje njen proces pranja vjerovatno su motivirali i nastajanje navedene frazeme. Transponiranim metaforskim značenjem navedena frazema bi mogla imati značenje 'neprestano pričati, mnogo pametovati, držati lekcije, pridike kome, ne popuštati koga pričom'.⁶
- b) *staviti (koga) u centrifugu* ("Stavio ju je u centrifugu i ne popušta.", razg.). Ova frazema bi mogla nastati po ugledu na način rada centrifuge mašine za veš kojom se pri velikim brzinama (obrtajima) odvaja voda od tkanine, odnosno mašinski se cijedi odjeća / veš kako bi se mogla / mogao brže i lakše osušiti. Centrifuga predstavlja samo jedan od procesa rada mašine. Značenjski bi se ova frazema mogla dovesti u vezu sa frazemom *cijediti / iscijediti (koga) na ruke*, samo što bi se moglo zaključiti da frazema *staviti (koga) u centrifugu* ima ekspresivniji stilski efekat te pojačano već navedeno značenje 'iscrpiti koga pričom, pametovanjem, držanjem pridika, lekcija', a to je 'potpuno koga iscrpiti, dokrajčiti pričom, pametovanjem, držanjem lekcija, pridika'.

⁵ Izraz *ne znati je li ko došao ili pošao* (*ne zna je li doš'o ili poš'o*, razg.) upotrebljava se da se opiše veoma izgubljena osoba ili neka osobu koja se izgubila u nekom trenutku. (Vukajlija, 23. 4. 2024)

⁶ U razgovornom jeziku pojavljuje se i varijantni oblik navedene frazeme *ubaciti (koga) u mašinu* koja se žargonski objašnjava na sljedeći način: „Unakrsno ložiti neku osobu od strane vas i 1+ ortaka” (Vukajlija, preuzeto 29. 4. 2024).

Prethodno navedene frazeme su pokazatelj kako uređaji koji okružuju ljude i koji im olakšavaju rad te njihovi mehanizmi mogu motivirati nastajanje novih, u ovom slučaju, razgovornih frazema koje se odnose na čovjekov način obraćanja drugoj osobi i to u negativnom smislu.

Četvrta grupa

Posljednja, četvrta grupa predstavlja one frazeme koje u svom sastavu sadrže leksemu *pegla*, koja u svom osnovnom značenju predstavlja uređaj za uklanjanje nabora sa odjeće, te lekseme *biti* i *postati*:

- a) (*biti*) *prava pegla* („Prava si pegla, mogu ti reći.”, razg.). Moglo bi se pretpostaviti da je za nastajanje ove razgovorne frazeme poslužila žargonska konstrukcija *peglati*⁷ *koga* u značenju ‘dosadivati, gnjaviti koga’ (Halilović, Palić, Šehović 2010: 888; HJP). Leksema *pegla* u žargonskom značenju predstavlja ‘dosadnu, stiničavu osobu, gnjavatora’ (Halilović, Palić, Šehović 2010: 888). Iz toga možemo zaključiti da bi navedena frazema mogla imati značenje ‘biti ko dosadan’, odnosno ‘dosadivati’. Treba spomenuti da se u govoru mladih može čuti i frazema *ispeglati koga* („Kada sam došao mama me je baš ispeglala.”, razg.) u značenju ‘grditi, koriti, mučiti koga prigovaranjem’ (Halilović, Palić, Šehović 2010: 888; HJP).
- b) *postati prava pegla* („Postao je prava pegla, nije kao prije.”, razg.). Navedena frazema predstavlja varijantni oblik frazeme (*biti*) *prava pegla* te ima sinonimno značenje ‘postati gnjavator’, odnosno ‘dosadan’.

Za razliku od drugih primjera iz ranijih grupa razgovornih frazema koje su prethodno navedene možemo primijetiti da frazeme koje u svom sastavu sadrže leksemu *pegla* imaju drugačija značenja i odnose se na dosadu, odnosno dosadnu osobu, dok se ostale frazeme odnose na različite stepene držanja prdika, priča, lekcija, pametovanja drugoj osobi i sl. Prethodno navedene frazeme mogu se smatrati varijantnim oblicima.

Zaključak

Razgovorne frazeme su često ograničene na regije, grupe / skupine ljudi i one su odraz njihove svakodnevne prirodne komunikacije. Ovakvim frazemama izražavaju se različite reakcije, ali i emocije ljudi. Za razgovore koji su prožeti upotrebom razgovornih frazema može se reći da su živahni, specifični, ali i autentični. Razgovorne frazeme su odraz određene kulture, ali i ljudskih vrijednosti. U ovom radu smo pokušali opisati određene frazeme iz razgovornog jezika, dati im značenja, otkriti njihovu motiviranost. Kao i određene lekseme, tako

⁷ U žargonu se leksema *peglati* objašnjava i kao „smarati dugo i mučno nekom pričom.” (Vukajlija, preuzeto 25. 4. 2024).

i neke frazeme vremenom zastarijevaju i izlaze iz upotrebe, a iz različitih potreba i na različite načine nastaju nove frazeme.

Frazeme *prati (koga) na ruke, oprati (koga) na ruke* te *isprati (koga) na ruke*, kao i *cijediti (koga) na ruke* nastale su na osnovu ljudskog iskustva kako se prao i cijedio veš / odjeća dok nije bilo mašina koje su zamijenile ručno pranje / cijedenje veša / odjeće. Analizom frazeme *izgaziti (izgazati) (koga) nogama* uočili smo da ona potpuno mijenja svoje značenje pa umjesto značenja 'istučiti koga' ima značenje 'iscrpiti koga pričom'. Frazeme *staviti (koga) u mašinu* i *staviti (koga) u centrifugu* pokazatelj su da su i mašina za veš kao i njen određeni program rada poslužili za nastajanje novih razgovornih frazema. Dok se prethodno navedene frazeme odnose na držanje pridika, priča, lekcija te na pametovanje drugoj osobi, frazeme *biti prava pegla* te *postati prava pegla* se odnose na dosadnu osobu.

Iz svega navedenog možemo zaključiti da su govornicima razgovornog bosanskog jezika određeni procesi pranja, cijedenja i peglanja veša poslužili da stvore nove frazeme te da se njima služe u svojim užim društvenim krugovima kako bi opisali dosadne ljude i ljude koji mnogo pričaju, pametuju i slično. Za njihov jezički izraz se može reći da je obilježen, drugačiji te da se takvim i sličnim frazemama, kao i leksemama, izdvajaju od drugih društvenih grupa te njihov jezički izraz predstavlja otklon od standardnog jezika.

IZVORI

Halilović, Senahid, Ismail Palić, Amela Šehović 2010. *Rječnik bosanskoga jezika*. Sarajevo: Filozofski fakultet u Sarajevu.

INTERNETSKI IZVORI

<https://vukajlija.com/>
<https://hjp.stilistika.org/>

LITERATURA

- Andrić, Dragoslav 1976. *Rečnik žargona i žargonu srodnih reči i izraza*. Predgovor. VII–XVII. Beograd: BIGZ.
- Bijelić, Angelina 2009. Razgovorni stil, *Hrvatistika*, 3(3), 57–66.
- Bugarški, Ranko 1986. *Jezik u društvu*. Beograd: Prosveta.
- Bugarški, Ranko 2003. *Žargon: lingvistička studija*. Beograd: Biblioteka XX vek.

- Bugarski, Ranko 2006. *Žargon. Lingvistička studija*. Beograd: Biblioteka XX vek – Krug.
- Ćoralić, Zrinka 2009. *Hrana kao simbol u frazeologiji njemačkog i bosanskog jezika*. Bihać: Pedagoški fakultet.
- Frančić, Anđela, Lana Hudeček, Milica Mihaljević 2005. *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Fink, Željka 1986. Neke odrednice kolokvijalnog frazeologizma. *Strani jezici*, XV/I. Zagreb.
- Halilović, Senahid, Ilijas Tanović, Amela Šehović 2009. *Govor grada Sarajeva i razgovorni bosanski jezik*. Sarajevo: Slavistički komitet.
- Halonja, Antun, Milica Mihaljević 2012. *Od računalnoga žargona do računalnoga nazivlja*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada – Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- [https://www.researchgate.net/publication/324561858_Urbani_zargon_mladih.] pristupljeno 15. 7. 2024.
- Jespersen, Oto 1970. *Čovječanstvo, narod i pojedinac sa lingvističkog stanovišta*. Sarajevo: Zavod za izdavanje udžbenika.
- Katnić-Bakaršić, Marina 1999. *Lingvistička stilistika*. Budimpešta: Open Society Institute.
- Klikovac, Duška 2008. O jezičkim varijetetima nastalim prema medijumu ostvarenja (govor – pisanje) i terminima koji ih označavaju, u: *Jezik i moć*. Beograd: Biblioteka XX vek – Krug. 147–186.
- Košćak, Nikola 2018. *Šrajbenzi spiku? Stilovi hrvatske žargonske i žargonizirane proze 1990-ih i 2000-ih*. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za kroatistiku, Katedra za stilistiku [stilistika.org] pristupljeno 6. 11. 2024.
- Mahmutović, Alisa 2012. *Kao frazeološki rječnik: rječnik frazema s poredbenom česticom „kao”*. Sarajevo – Zagreb: Dobra knjiga – Synopsis.
- Pavlovski, Borislav 2000. Sleng kao jezična strategija. *Dometi*. 10. 1–4, Rijeka. Znanstveni skup: Suvremena hrvatska drama u osamdesetim i devedesetim godinama. Zagreb: Matica hrvatska. 9–11. marta 2000. (A–1). 75–85.
- Radovanović, Milorad 1986. *Sociolingvistika*. Novi Sad: Književna zajednica Novog Sada, Dnevnik.
- Rosandić, Dragutin, Josip Silić 1979. *Osnove morfologije i morfostilistike hrvatskoga književnog jezika*, Zagreb: Školska knjiga.
- Stolac, Diana 2003. Podstil razgovornoga jezika: govor mladih. U: Lukač, Stjepan (ur.). *Hrvatski književni jezik: zbornik radova: međunarodni znanstveni skup povodom 500. obljetnice nastanka Judite Marka Marulića (1450.–1524.)*. Budimpešta: Hrvatska samouprava Budimpešte. 191–199.
- Skelin Horvat, Anita, Vesna Muhić-Dimanovski 2010. Država u banani i mrak sniženja – žargonizmi u svakodnevnom jeziku. U: Mildner, Vesna, Liker, Marko (ur.). *Proizvodnja i percepcija govora: profesoru Damiru Horgi povodom njegovog sedamdesetog rođendana*. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Od-

- sjek za fonetiku; Odjel za fonetiku Hrvatskoga filološkog društva, FF press. 371–395.
- Šehović, Amela 2009. Leksika razgovornoga bosanskog jezika. U: *Govor grada Sarajeva i razgovorni bosanski jezik*. Sarajevo: Slavistički komitet. 111–308.
- Šehović, Amela 2012. Poredbene frazeme u Andrićevim pripovijetkama nastalim između 1925. i 1941. godine. U: B. Tošović, (ur), *Ivo Andrić – Literat und Diplomat im Schatten zweier Weltkriege – Ivo Andrić – književnik i diplomata u sjeni dvaju svjetskih ratova (1925–1941)*. Graz – Beograd: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität – Beogradska knjiga, 577–592.
- Tončić, Dijana 2015. *Razgovorni stil Hrvatskoga standardnog jezika u govoru i pismu*. Diplomski rad. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. 44.

Edina Kečo

University of Sarajevo, Language institute

COLLOQUIAL PHRASEMS OF YOUNG PEOPLE

Summary

The subject of the paper is the analysis of conversational phrasems used by young people that are not recorded in normative guides for Bosnian, Croatian, or Serbian languages, but are frequent in the speech of this population. The aim of this paper is to present new phrasems used by younger generations that include lexemes related to washing and ironing clothes. The paper categorizes these conversational phrasems into four groups. The results of the analysis of the collected examples show that some of them originated from jargon lexemes, but most were derived from human experience. The meanings of the mentioned phrasems are entirely different from the denotative as well as the connotative meanings of the individual lexemes.

Keywords: colloquial phrasems, youth speech, colloquial language, colloquial style, jargon.